

Pünkösöd ünnepe

► ApCsel 2,1–13

Kezdődik új talán...

A vasárnap jellege

Talán nem sokat tévedek, ha azt mondom, mindenki lelkében ott van a vágyakozás valami jobb, valami szebb, valami teljesebb felé. Aztán arról már megoszlanak a vélemények, az érzések, értéktételek, hogy kinek-kinek mi jelent jobbat, szebbet. Egy azonban biztos, hogy a születés, az újjászületés fogalmak mögött valamennyien egy pozitív kisugárzást, valami örömet hozó történetét értünk.

Pünkösöd – a krisztusi feltámadás utáni ötvenedik nap – az egyház születésnapja, a megígért Paraklétosz, azaz a Szentlélek kiáradásának ünnepe. A zsidóság számára ez a nap sávuót ünnepe, amelyen a törvényadásra, vagyis a Tóra odaajándékozására emlékeznek; valamint természeti jellegű ünnepként e napon az új kenyeret ünnepelték. Az egykori zsidó ünnep jelei, a tűz és a szél visszaköszönnék a keresztény ünnep szimbólumai között is. Az ünnep magyar neve a görög *pentékoszté* (ötvenedik) kifejezésből származik.

Az ünnep megfelelő jelképe lett a keresztény egyház első lelki aratásának, amikor a Szentlélek a korábbiaknál nagyobb mértékben töltetett ki, és háromezren keresztelkedtek meg egyetlen nap alatt (ApCsel 2,41). Jézus mennybemenetele és megdicsőülése után a Szentlélek kiáradása olyan váratlan és természetfeletti eseménynek bizonyult, amely az apostolokat egyszerű, ismeretlen galileaiakból határozott meggyőződésű és bátor emberekké alakította át, akik megváltották a világot. Nem kevesebb, mint a világmiszió jelensége kezdődött a pünkösdi történettel.

Amit a textusról tudni kell

Az Apostolok cselekedeteinek a voltaképpeni főszereplője a Szentlélek, hiszen az apostolok általa, az ő irányításával folytatják igehirdető és egyház-építő tevékenységüket.

A Lélek mindenekelőtt az egyház létrejöttében és kibontakozásában tölt be nélkülözhetetlen szerepet. Kezdetől fogva világos, hogy a félnék, ingadozó apostolok csakis a Szentlélek által válnak képessé arra, hogy Jézus Krisztus bátor, megingathatatlan és különleges meggyőző erővel bíró tanúivá váljanak (1,8). A pünkösdi esemény leírásában is hangsúlyt kap az a gondolat, hogy a Lélek mennyből való kiáradása alapvetően az egyetemes misszióra, a különféle nemzetek egy közösségbe (egyházba) való összefogására irányul (2,3–11). Ezek után természetesnek tarthatjuk azt, hogy a Szentléleknek az egyház tanúságtételét kísérő, erősítő és hitelesítő jelenléte a könyv hátralevő részében rendszeresen utalás történik.

Zúgás az égből, heves szélvész: A zúgás onnan jön, ahová Jézus távozott (lásd ehhez az alábbi teológiai mondanivalót). A zúgás, a szélvész Isten jelei: Isten viharban szólt Mózeshez, Ezékielhez, Jóhoz. Ereje és pusztító hatása révén lesz a vihar jelle.

Lángnyelvek: Itt nem egy tűzvész leírásáról van szó, az emésztő és hasznos tüzet itt jelképesen kell értenünk. Mindenekelőtt erőt jelent. Gon-

doljunk csak magyar szóképeinkre: „lángoló buzgóság”, „tüzes szerelem” és hasonlók.

Azért a tűz már az Ószövetségben is Isten jelképe: tűzoszlop vonult Izrael népe előtt, az égő csipkebokor, a tűz a világvége leírásával kapcsolatban.

Szentlélek: Mindezeket az érthető természeti jelenségeket, amelyeket az írásokban járatos zsidók nemcsak ismertek, de mint a világ végének jeleit fogták fel, most tárgyilagos józansággal értelmezik. Az egybegyűltek elteltek a Szentlélekkel. Péter ezt követő beszédében ezekhez a fogalmakhoz a folyadék képe kapcsolódik („kiárasztani”, „kiönteni”, „keresztelni”).

Most is mint Jézus Lelke működik a tanítványokban, és azt eredményezi, hogy azok különböző nyelveken beszéltek. Hogy ezen mit kell érteni, az nem egészen világos, legalábbis különbözőképpen érthető. Lehet lelkes beszédről szó, vagy csodálatos módon idegen nyelven szóltak vagy „idegen”, azaz új tartalma volt beszédjüknek.

Saját nyelvén: Mint a következő felsorolás mutatja, itt minden valószínűséggel zárandókokról van szó, olyan emberekről, akik a zsidók aratási hálaünnepére a diaszpórákból jöttek Jeruzsálembe. Ezek tehát mind túrhetően értettek héberül. Ezenkívül Lukács olyan népeket is említ, akik abban az időben már régen nem léteztek. Így fel kell tételeznünk, hogy a népek listáját valahonnan átvette, hogy ezzel utaljon a pünkösdi események egyetemességére. Mindenesetre azt akarja mondani: az apostolok személy szerint szóltak minden hallgatóhoz, beszédjükkel meg tudták magukat értetni. A tartalma abban rejlik, hogy Isten nagy tetteit hirdetik. Az Ószövetségben Isten nagy tettei ezek voltak: az izraeliták kiszabadítása Egyiptomból, a szövetség megkötése a Sínai-hegyen, Isten elvezeti őket az ígért földjére, visszahozza őket a babiloni fogságból.

Az eseményekre kétféleképpen reagáltak: egyesek eleinte semlegesén viselkedtek, mivel még nem tudták maguknak megmagyarázni a történeteket, mások az egész zűrzavartól távol tartották magukat, mivel az apostolokat ittasnak vélték. A nyelvcsoda korántsem volt egyértelmű esemény.

A perikópa megértése

A különböző történelmi föltevésektől eltekintve a zsidók pünkösdjén, a pászkaünnep utáni hetedik héten ténylegesen történetekkel kapcsolatban Lukács elbeszéléséből a következő fontos kijelentéseket rögzíthetjük:

- Jézus a mennybemenetel után nem hagyta el az övéit, ez a Szentlélek elküldéséből világossá válik. A Szentlélek a mennyből jön, ez a visszhang a Feltámadott tanítására. – Tanítványaihoz intézett búcsúbeszédeiben többször hangsúlyozta, „*nem hagyak titeket árván...*”; „*amikor eljön a Pártfogó, akit én küldök nektek az Atyától...*” (Jn 14,18; Jn 15,26)
- Lényeges, hogy az egyszerű „galileai” emberek tanúságtételét Jézus életéről, haláláról és feltámadásáról elfogadták és komolyan vették; hogy a zsidók a maguk gondolkodásmódjával megértették, hogy Jézus a Messiás.
- Isten Lelke, aki a világ teremtésénél közreműködött, aki az izraelitákat Egyiptomból kiszabadította, aki Jézust halála után feltámasztotta, ő maga indítja meg a keresztény, azaz isteni életet.
- Ez a keresztény élet különbözik a bűnös léteztől, amely által a nyelvezavar keletkezett. Legyőzi a félelmet és elszigeteltséget, az embereket szabadságra és közösségre vezetői (vö. 2Tim 1,7).

Kijelölt textusunkban kiemelendő, hogy a szerző a kifejezhetetlen kifejezésére, az emberi érzékek és értelem számára megfoghatatlan történések leírására vállalkozik. Az ábrázolás eszközeit a természeti jelenségek köréből veszi. Írói és szerkesztői nagyságára vall, hogy egyszerre tud érdekesítő lenni zsidók és pogányok számára egyaránt. A zsidó szemléletmód elsősorban a hallható, míg a görög a látható oldaláról ragadja meg a világ jelenségeit. Itt a Szentlélek látható és hallható jelenségek közepette töltetik ki (szélrohamhoz hasonló zúgás, lángnyelvek).

Igehirdetési vázlat

Pünkösd – van megújulás!

Hiszem, hogy pünkösd nekünk is hozhat megújulást, csak engednünk kell, hogy az igazság Lelke járja át értelmünket. Annak az igazságnak a Lelke, aki Jézus Krisztusban eljött hozzánk, magára vette bűneinket, és szenvedésével, kereszthalálával nekünk örök életet szerzett.

A karácsonyi és húsvéti ünnepkör mellett pünkösdöt hajlamosak vagyunk kissé félretenni, kissé alulértékelni. Pedig nem szabadna engednünk, hogy kevésbé ismert vagy kevésbé jelentős legyen.

Hiszem, hogy pünkösd csodája ma is újíthat meg emberi értelmeket, s hozhat igazi megújulást életünk minden területén. Hogyan? Megosztottságban? Egymással versengve? Teljesítménykényszerben megroskadva? – Biztosan nem! A Szentlélek kitöltése csodájának megértésével, a Szentlélek segítségül hívásával, a Szentlélek erejének elfogadásával – talán! A Lélek kitöltetésének, befogadásának egyszerre van megújító, életet adó, életet formáló ereje közösségi és egyéni síkon egyaránt.

A Lélek mindenekelőtt az egyház létrejöttében és kibontakozásában tölt be nélkülözhetetlen szerepet. Kezdetől fogva világos, hogy a félenk, ingadozó apostolok csakis a Szentlélek által válnak képessé arra, hogy Jézus Krisztus bátor, megingathatatlan és különleges meggyőző erővel bíró tanúivá váljanak (1,8). A pünkösd esemény leírásában is hangsúlyt kap az a gondolat, hogy a Lélek mennyből való kiáradása alapvetően az egyetemes misszióra, a különféle nemzetek egy közösségbe (egyházba) való összefogására irányul (2,3–11). Ezek után természetesnek tarthatjuk azt, hogy a Szentléleknek az egyház tanúságtételét kísérő, erősítő és hitelesítő jelenlétére a könyv hátralevő részében rendszeresen utalás történik mind Péter, mind Pál tevékenysége során. Mivel az egyházban, annak vezetőiben és még a helyi közösségek előjáróiban is (20,28) Isten Lelke tevékenykedik, aki ellenáll az egyház igehirdetésének, a Szentléleknek áll ellen (7,51).

A Szentlélek persze nemcsak az apostoloknak és igehirdetőknek jut osztályrészül, hanem minden hívőnek. A Lélek közlése a keresztségben (2,38), illetve a keresztséget követő kézrátétel által (8,15–17; 19,6) történik.

Pünkösdkor az igazság Lelke jött és jön közénk, és elmondja, mi az igazság. Az igazság, hogy a hitünk alapja Krisztus. Hogy az örök élet kapuja a kereszt és az üres sír. Az igazság, hogy Isten irgalmára és kegyelmére szorulunk, de az Isten nem is tagadja meg ezeket tőlünk! Az igazság, hogy az Isten magának akar minket, de ezt nem hatalmára hivatkozva vagy erőszakkal tolja le a torkodon! „Csak” megszólít: „Kövess engem!”

Szólít, ahogy Jézus szólította a halászokat, vámszedőket, bűnösöket. Szólít a magányban és szólít a közösségben. De nem recsegnek és ropognak közben a falak. Mert nem lenyűgözni akar vagy megnyerni magának. Hitet ad. Táplálja is a hitünket, ha hagyjuk... De soha nem veszi el az első lépés jogát.

A megszólítás nyomán hozzá léphetünk, vagy elmenekülhetünk a megszólítástól megriadva tőle. De az igazság, hogy csak benne csendesülhet el a szívünk! *„Nem hatalommal és nem erőszakkal, hanem az én lelkemmel! – mondja a Seregek Ura.”*

További javaslatok az istentisztelethez

Lekció

Jn 14,23–31; 4Móz 11–17,24–29

Énekek

EÉ 229; 239

Imádság (megújulásért)

Élő Isten! Jöjj, tedd lelkünket Lelked templomává. Kereszteld meg tűzzel egész egyházadat, hogy megszűnjön benne minden megoszlás, és úgy jelenjék meg a világ előtt, mint igazságod oszlopa és alapja. Add mindnyájunknak Szentlelked gyümölcseként a testvéri szeretetet, az örömet, a békét, a türelmet, a jóakaratot, a hűséget. Szentlelked szól-

jon szolgálád ajkával, amikor ígéret hirdetik itt és mindenütt. Küld el vigasztaló Szentlelkeket minden bajba jutott embernek és a rosszakarat áldozatainak. Őrizd meg gyűlölettől, háborútól a népeket és vezetőiket. Teremts Lelked erejével egyetértést. Szentlélek, élet Ura és forrása. Bölcsesség és értelem Lelke. Tanács és erő Lelke. Tudás és kegyelem Lelke. Az Úr félelmének Lelke. (Taizéi imádság)

Illusztráció

VERS

Deméné Smidéliusz Katalin: *Pünkösdi könyörgés*

Mozdulatlan ernyedetten,
szót kereső néma csendben
kérünk: ó jöjj közénk sebesen
Vigasztaló Szentlélek Isten!

Jó hírt vinni hú Urunkról,
Föltámadott Jézusunkról.
Őt hirdetni szóval, tettel
kérünk: ó jöjj közénk sebesen
Vigasztaló Szentlélek Isten!

Aggodalmat, gyávaságot,
magunkféltést, hanyagságot,
mind te üzd el!
Kérünk: jöjj közénk sebesen
Pártfogónk, te, Szentlélek Isten!

Hívó, szerető, remélő,
mint lámpás, fényt hintve eléggő,
Krisztussal másokért élő
tanítványságra te nevelj fel!
Kérünk: jöjj közénk sebesen
Pártfogónk, te, Szentlélek Isten!

Szelíd galambként,
lángnyelvekkel,
szív mélyén zengő üzenettel,

Ige titkát feltáró csodajelben,
Jézust sugárzó szeretetben
kérünk: ó, jöjj közénk sebesen
teremtő Szentlélek Isten!

Nélküled minden halott és ódon,
néped riasztó csontváz,
egyházad vén rom.
Szavaink üresek, életünk meddő,
sötét a jelenünk, s nincs is jövő.

Most együtt Jézusnak
engedelmesen
hangzik imádságunk: kér, hív
szüntelen.
Várunk: jöjj közénk sebesen,

kit az Atya ad szívesen,
égi ajándék, drága kincsem,
Krisztust Őrnak valló Szentlélek Isten!

Hivatkozott művek

- Biblia magyarázó jegyzetekkel.* Kálvin Kiadó, Budapest, 2018.
JÁNOSY Lajos 2008. *Az egyházi év útmutatása.* Fraternitás Magyarországi Evangélikus Lelkészek Közössége, Veszprém.
KOCIS Imre 2019. *Bevezetés az Újszövetség könyveibe.* Szent István Társulat, Budapest. (Szent István Kézikönyvek 18.)
PECSUK Ottó (szerk.) 2016. *Bibliaismereti kézikönyv.* Kálvin Kiadó, Budapest.
VEÖRÖS Imre 1996. *Az újszövetség színgazdagsága.* Evangélikus Sajtóosztály, Budapest.

■ HEGEDÜS SZILVIA